

Проф. др Гордана Станковић

**ПРИВРЕМЕНО ОБУСТАВЉАЊЕ
ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА**

UDK 347.954

Апстракт

У раду су анализирани облици привременог обустављања извршног поступка јер је законодавац различитим правним актима, на различите начине и различитом законодавном техником регулисао ове институте. У јудикатури због тога постоји потреба за креативном интерпретацијом ових процесних норми, посебно у ситуацији кад треба сходно применити правила парничне процесуре јер у процесном закону постоји празнина. Аутор је анализирао прекид, застајање и одлагање извршења и указао на пропусте у њиховом законском нормирању, на дилеме које се јављају као последица одређених правно-техничких решења или правно-политичких циљева које је законодавац намеравао да оствари на терену извршне судске процедуре.

Кључне речи: прекид извршног поступка, застајање са извршењем, одлагање извршења, привремено обустављање извршног поступка, извршина судска процедура.

Проф. др Гордана Станковић¹

ПРИВРЕМЕНО ОБУСТАВЉАЊЕ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

1. Правила извршног поступка, као форма социјалне контроле и пресије над правним субјектима који нису добровољно испунили дуговану чинидбу и над непосредном применом силе, коју државни органи примењују, имају за циљ дефинитивно остваривање правне заштите коју гарантује и регулише држава. Последице проузроковане извршењем, с обзиром на имовинске промене које настају у економској сфери појединачног правног субјекта, могу да имају велики утицај на ликвидност, на стање у друштву у погледу способности за привређивање и на сам однос снага у друштву. Извршна процедура која се ефикасно не спроводи угрожава остваривање принципа владавине права и постулирану правну заштиту чини илузорном што, с једне стране, представља фактор који утиче на привредни саобраћај и привредну структуру друштва, а с друге стране, угрожава остваривање принципа владавине права и правне државе. Због тога, у конципирању извршног поступка посебан значај има начело хитности² јер је потребно и пожељно да се извршење што пре оконча и тако дефинитивно оствари законитост у фактичким животним односима, успостави нарушена правна равнотежа и факта саобразе праву³.

¹ Редовни професор на Правном факултету у Нишу.

² Видети чл. 4. ЗИП (2000).

³ Видети: Рачић, Р. - Начело економичности у новој извршној процедуре, Зборник "Право и људске вредности", четврти том, Копаоничка школа природног права, Правни живот, 12/2002, стр. 37.

И поред тога што извршни поступак треба што пре да се оконча и дефинитивно пружи правна заштита, и у извршном поступку може да дође до привременог обустављања процесне делатности. Последице привременог обустављања извршног поступка састоје се у систирању извршне процесне делатности тако да долази до заустављања сваке даље процесне активности у једној извршној правној ствари. Све док траје привремено обустављање извршног поступка у једној конкретној извршној ствари не могу се предузимати процесне радње у извршном поступку које имају за циљ само извршење.

Привремено обустављање извршног поступка у нашем праву јавља се као: прекид поступка, застајање са поступком и одлагање извршења.

У извршном поступку, за разлику од парничног поступка, нема мировања поступка. Мировање, као вид привременог обустављања извршног поступка није предвиђено законом. Осим тога, сходна примена правила парничне процедуре, кад је у питању овај облик систирања поступка, не долази у обзир јер то не одговара природи и принципима на којима је концептирана извршна процедура. У нашој литератури је, још у време важења ранијег Закона о извршном поступку (ЗИП) из 1978. године, био изражен став да је одлагање извршења на предлог повериоца, као тадашња новина у нашој извршној процедуре, институт који доста личи и подсећа на мировање у парничном поступку, из простог разлога што до њега може да дође и на основу сагласних изјава странака⁴.

Законодавац је различитим правним актима и на различите начине и различитом законодавном техником регулисао облике привременог обустављања извршног поступка. Због тога у јудикатури постоји потреба за креативном интерпретацијом норми којима су регулисани ови процесни институти, посебно у ситуацији кад треба сходно применити правила парничне процедуре јер у процесном закону постоји празнина. Уједно, то је и повод за овај рад који има за циљ да анализира облике привременог обустављања извршног поступка, да укаже на пропусте у законском нормирању, на дилеме које се јављају као последица одређених правно-техничких решења или правно-политичких циљева које је законодавац намеравао или настојао да оствари на терену извршне судске процедуре.

⁴ Трива, С. - Белајец, В. - Дика, М. - Судско извршно право, Загреб, 1984, стр. 231; Старовић, Б. - Коментар Закона о извршном поступку, друго издање, Нови Сад, 1991, стр. 229.

2. Прекид поступка је вид привременог обустављања извршног поступка до кога долази из законом предвиђених разлога. Прекид извршног поступка може да настане, по правилу, у стадијуму дозволе и у стадијуму спровођења извршења. Прекид извршног поступка може да настане по самом закону и по одлуци суда.

ЗИП изричito предвиђа само два разлога за прекид поступка *ex lege*: смрт странке и смрт законског заступника. Као што је већ примећено⁵, одредба ЗИП-а, која предвиђа ове разлоге за прекид поступка⁶ редигована је тако да оставља утисак да су то једини разлози који могу да изазову прекид извршног поступка. Међутим, до прекида поступка *ex lege* леге може да дође и из неких других разлога који нису изричito предвиђени одредбама ЗИП-а⁷ или који су предвиђени другим законским прописима.

3. Према изричitoј законској одредби (чл. 32), до прекида извршног поступка долази *ex lege* услед смрти странке или њеног законског заступника.

За разлику од ЗПП, у коме смрт странке или смрт њеног законског заступника изазивају прекид поступка по самом закону под условом да странка нема пуномоћника, ЗИП тај услов изричito не предвиђа. Пошто су различити правно-политички мотиви који су инспирисали законодавца приликом нормирања института прекида у овим гранама цивилне процедуре, може се претпоставити да није била намера законодавца да овај услов предвиди кад је у питању извршни поступак.

У литератури постоји мишљење⁸ да овај услов, иако није изричito нормиран законом, важи и у извршном поступку с обзиром на опште правило да пуномоћство не престаје смрћу странке. Пуномоћник је, у случају смрти свог властодавца, овлашћен и дужан да предузима процесне радње све док наследници, као сукцесори, или ново постављени законски заступник евентуално не опозову пуномоћје.

Кад умре странка аутоматски, по самом закону, долази до прекида извршног поступка и извршни суд је дужан да донесе решење о пре-

⁵ Видети: Трива, С. - Белајец, В. - Дика, М. - оп.сит., стр. 238.

⁶ Маргинални наслов уз одредбу чл. 32. ЗИП (2000) гласи "Смрт странке".

⁷ Детаљно о томе: Станковић, Г. - Ново извршно процесно право, Ниш, 2001, стр. 35.

⁸ Старовић, Б. – оп. сит., стр. 93.

киду поступка којим ће констатовати да је извршни поступак у конкретној извршној ствари прекинут оног дана кад је странка умрла. У том случају, пошто су испуњени услови да дође до процесне сукцесије, извршни суд их оффо обавештава о насталом прекиду поступка наследнике умрле странке, ако су му познати и ако је познато њихово боравиште, и позива их да преузму поступак. Поред тога, о прекиду извршног поступка обавештава се и противна странка.

Ако наследници нису познати, јер није окончан оставински поступак, или није познато само њихово боравиште, извршни суд је по службеној дужности дужан да без одлагања постави привременог заступника непознатим наследницима умрле странке ради заштите њихових интереса.

Привремени заступник је законски заступник непознатих наследника или наследника чије је боравиште непознато који је одређен актом надлежног извршног суда. Он има задатак да у конкретној извршној ствари штити интересе нове странке све док она не преузме поступак.

Поступак за постављање привременог заступника је инцидентни адхезиони поступак који се интерполира у пендентни извршни поступак и придржено води уз њега. У овом поступку се сходно примењују правила парничне процедуре јер правила поступка која се тичу постављања привременог заступника у току пендентног извршног поступка нису предвиђена одредбама ЗИП. Овај поступак је хитан јер треба што пре отклонити разлоге који су изазвали немогућност странке да учествује у поступку и створити услове да се прекинути извршни поступак настави.

Уколико је умрла странка био извршни дужник и касније, у току оставинског поступка, оставински суд постави привременог старатеља заоставштине, извршни суд је дужан да га позове да преузме извршни поступак. У том случају, извршни суд је дужан да донесе одлуку којом ће констатовати да су престала овлашћења привременом законском заступнику умрлог извршног дужника кога је он поставио⁹.

4. Прекид извршног поступка по сили закона има различито трајање зависно од разлога који га је изазвао.

⁹ Тако и: Стравић, Б. - ibidem.

Прекинути извршни поступак се наставља кад престану разлози који су изазвали прекид извршног поступка.

Пре свега, прекид извршног поступка до кога је дошло због смрти странке траје све док наследници чије је пребивалиште познато не буду обавештени о насталом прекиду. Сматра се¹⁰ да је овакво законско решење последица настојања да се оствари принцип ефикасности и да се на тај начин убрзава извршни поступак. Прекинути извршни поступак се наставља чим извршни суд обавести наследнике умрле странке.

Уколико је суд поставио привременог заступника наследницима чије боравиште није познато, прекид престаје и поступак се наставља чим привремени заступник буде постављен и суд му достави решење о постављању. Суд је дужан да у самом решењу о именовању привременог заступника наложи привременом заступнику да преузме поступак¹¹.

5. Други разлог, изричito предвиђен законом, који доводи до прекида поступка ex lege је смрт законског заступника.

Одредба чл. 32. ЗИП, којом је предвиђен овај разлог за прекид извршног поступка, погрешно је редигована и практично је преузела редакцијски пропуст који је садржала одредба чл. 31. ранијег ЗИП из 1978. г. Одредба чл. 32. ЗИП предвиђа да суд о насталом прекиду поступка због смрти законског заступника треба да обавести наследнике странке иако је, уствари, странка жива, те још увек нема наследнике. Грешка је настала, вероватно, из жеље редактора законског текста за сажимањем текста. Иако је на ову редакцијску грешку указивано у литератури¹², она није отклоњена приликом редиговања и доношења ЗИП-а из 2000. г.¹³ што разуме се, представља озбиљан пропуст и изазива потребу за интерпретацијом саме норме.

¹⁰ Трива, С. - Белајец, В. - Дика, М. - оп. сit, стр. 240.

¹¹ У судској пракси, понекад је у судским одлукама погрешно стилизован диспозитив решења јер стоји да "суд позива привременог заступника да преузме поступак". Овакав начин изражавања је погрешан јер се уопште не ради о позивању: позивање се врши достављањем. Ради се, уствари, о томе да суд налаже, наређује привременом законском заступнику да врши своју дужност тако што ће преузети поступак.

¹² Видети: Трива, С. - Белајец, В. - Дика, М. - оп. сit, стр. 241; Старовић, Б.- idem.

¹³ Овај правно-технички недостатак у законском тексту не показује само да се законски текстови непажљиво и небрижљиво редигују већ и да чланови радних група који припремају нацрте законских текстова не прате релевантну стручну литературу.

Кад у току извршног поступка умре законски заступник странке, извршни суд је дужан, не само да донесе решење о прекиду поступка по самом закону, већ и да предузима мере да се заштите интереси оне странке чији је законски заступник умро.

Суд може, ради заштите интереса неспособне странке, да поступи на два начина: да сам постави привременог законског заступника странци чији је законски заступник умро или да о насталој околности обавести орган старатељства ради постављања сталног старатеља.

Изузетно, уколико је неко друго лице моментом смрти законског заступника стекло својство законског заступника (други родитељ), а не постоји колизија интереса између тог лица и странке, извршни суд је дужан да обавести то лице и да га позове да преузме поступак¹⁴.

Прекинути извршни поступак се наставља кад престану разлози који су изазвали прекид извршног поступка.

Прекид извршног поступка до кога је дошло због смрти странке траје све док наследници чије је пребивалиште познато не буду обавештени о насталом прекиду. Уколико је суд поставио привременог заступника наследницима чије боравиште није познато, прекид престаје и поступак се наставља чим привремени заступник буде постављен и суд му достави решење о постављању.

Ако је прекид поступка био одређен због смрти законског заступника, он траје све док постављени привремени или стални законски заступник не буде решењем обавештен о насталом прекиду¹⁵.

6. С обзиром на правило о сходној примени одредаба ЗПП, до прекида извршног поступка *ex lege* леге може да дође и из разлога који нису изричito предвиђени одредбама ЗИП-а.

Пре свега, до прекида извршног поступка по сили закона може да дође кад престане рад суда¹⁶ услед рата или неких других узрока (нпр.

¹⁴ Стјаровић, Б.- *idem*.

¹⁵ Треба приметити да проф. Рајовић (Рајовић, В. - Судски извршни поступак, Београд, 2000) сматра да прекид поступка траје све док се решење не уручи постављеном старатељу. Сматрам да је непотребно и нецелисходно да извршни суд позива постављеног старатеља у суд да би му уручило решење. Много је целисходније и економичније да се решење одмах достави по општим правилима о достављању.

рушења зграде суда због елементарних несрећа и сл.). Немогућност суда да поступа у таквим околностима представља разлог који изазива прекид поступка по самом закону.

7. До прекида извршног поступка по сили закона долази и услед отварања стечајног поступка.

Ако се у току извршног поступка отвори стечај над дужником, на дан наступања правних последица отварања стечајног поступка извршни поступак је прекинут по самом закону. После отварања стечајног поступка не може се покренути извршни поступак нити извршни суд може донети решење о извршењу или одлучити о обезбеђењу.

Изузетно, решење о извршењу се може донети само ако се уз предлог за извршење као извршна исправа поднесе решење о трошковима стечајног поступка или решење којим је у стечајном поступку наложено полагање судских такси. Поред тога, изузетно се може дозволити и упис права у јавне књиге и после отварања стечајног поступка и наступања последица отварања стечајног поступка уколико су услови за упис били раније испуњени.

Кад је извршни поступак био прекинут због отварања стечајног поступка, прекинuti извршни поступак се може наставити уколико су излучни и разлучни повериоци стекли право на одвојено намирење најмање 60 дана пре отварања стечаја и наступања правних последица отварања стечајног поступка. У судској пракси се сматра да је право на одвојено намирење излучних и разлучних поверилаца у извршном поступку настало ако је извршен попис ствари извршног дужника чиме је извршни поверилац стекао законско заложно право.

Прекинuti извршни поступак се наставља по одлуци извршног суда уколико је тако одлучио стечајни суд. Стечајно веће је овлашћено да на предлог извршног повериоца, уколико је разлучно право остало на снази, одлучи о настављању извршног поступка и да о томе обавести извршни суд.

¹⁶ Тако и Рајовић, В. - Судски извршни поступак, Београд, 2000, стр. 45. Треба приметити да проф. Рајовић сматра да је, поред разлога који су изричito наведени у ЗИП-у, престанак рада суда из различитих узрока разлог који није изричito наведен у закону али који несумњиво изазива прекид поступка.

Излучни повериоци чија су права стечена за последњих 60 дана пре отварања стечајног поступка имају право на одвојено намирење само ако подигну излучну тужбу до окончања извршног поступка. Ако излучни извршни поверилац то не учини, он има право да од извршног дужника захтева новчани износ који је добијен продајом његове ствари, а не и саму ствар. Принудно извршење ради наплате износа добијеног продајом његове ствари извршни поверилац може да оствари једино у извршном поступку.

8. Извршни поступак се може прекинути по самом закону и ради решавања прејудицијелног питања¹⁷ које се решава у парници или у неком другом поступку.

Проблем претходног питања и његовог решавања не поставља се, по правилу, у току извршног поступка. Претходно питање се, као што је познато, односи на условљавајући однос и од његовог решавања зависи одлука о главној ствари. Ти проблеми су већ решени у поступку из кога потиче извршна исправа¹⁸.

Изузетно, у току извршног поступка могу да настану ситуације у којима се јавља потреба за решавањем претходног питања. У том случају постоји потреба да се извршни поступак прекине јер извршни суд нема овлашћење да сам, попут парничног суда, одлучује о претходном питању. Извршни суд је дужан, кад се јави претходно питање, да упућује на парницу или на други поступак странку или треће лице - другог повериоца. У том случају, прекид извршног поступка ради решавања претходног питања које је искрсло у току поступка извршења је законска и нужна последица упућивања странке на парницу или други поступак.

Прекид поступка ради решавања претходног питања произлази из правила о сходној примени правила парничне процедуре у извршном поступку¹⁹ или и директно из самих одредаба ЗИП-а.

¹⁷ Детаљно о томе: Салма, М.- Претходно питање у грађанском судском поступку, Нови Сад, 1995.

¹⁸ Посебан случај решавања претходног питања у току извршног поступка постоји у случају извршења одлуке страног суда уколико претходно није вођен поступак за њено признане. Видети чл. 101. ЗРСЗ. Детаљно о томе: Салма, М.- оп.цит, стр.169; Станковић, Г. - Старовић, Б.- Кеча, Р. - Петрушин, Н. - Арбитражно процесно право, друго издање, Ниш, 2002, стр. 373.

¹⁹ Старовић, Б. - оп. cit., стр. 94.

Посебан случај прекида поступка због решавања прејудицијелног питања предвиђен је изричito одредбама ЗИП-а у поступку спровођења извршења на непокретности (чл. 168). Иако је законодавац употребио погрешан технички термин, јер говори о одлагању извршења, очигледно је да се ради о прекиду извршног поступка²⁰.

Извршни суд, по службеној дужности, одређује прекид у поступку извршења под одређеним условима кад је у питању извршење на непокретности. Извршни поверилац и друго лице које се намирује из продајне цене непокретности, има право, ако је то од утицаја на његово намирење, да оспори другом постојање потраживања, његову висину и ред по коме има право да се намири. Оспоравање се може учинити најдоцније на рочишту за деобу. У том случају суд је дужан да, уколико одлука зависи од спорних чињеница, упути треће лице које је оспорило потраживање да у року, који не може бити дужи од 15 дана, покрене парнични поступак. Суд ће доношење решења о намирењу лица чије је потраживање оспорено "одложити до окончања парничног поступка" одн. све док траје прекид извршног поступка. Ако парница не буде покренута у одређеном року, суд ће поступити као да потраживање није оспорено.

Пошто се одредба чл. 168. о упућивању на парницу супсидијарно примењује и у погледу извршења на покретним стварима ради намирења новчаног потраживања (чл. 84), до прекида извршног поступка под истим условима може да дође и кад је у питању извршење на покретним стварима ради намирења новчаног потраживања.

Кад је извршни поступак био прекинут ради решавања прејудицијелног питања, поступак се наставља чим странка или други учесник, који су били упућени на парницу, обавесте извршни суд о исходу поступка у коме је претходно питање решавано.

9. Разлози за прекид извршног поступка предвиђени су и другим законским прописима. До прекида извршног поступка по одлуци суда може да дође из посебних разлога на предлог јавног или државног тужиоца и то у стадијуму дозволе извршења, пре но што је започело спровођење извршења, и у току поступака спровођења извршења.

²⁰ Супротно: Салма, М.- оп.сит. стр. 171.

У стадијуму дозволе извршења до прекида поступка по одлуци суда долази кад је суд, на предлог јавног одн. државног тужиоца донео одлуку о одлагању извршења.

Јавни одн. државни тужилац има посебно овлашћење да тражи одлагање извршења да би изјавио ванредни правни лек против правноснажне одлуке на основу које је, као извршне исправе, покренут извршни поступак јер сматра да постоје разлози да ванредним правним средством побија одлуку која је донета у судском или у другом поступку. Због тога он тражи одлагање извршења и најављује изјављивање захтева за заштиту законитости.

Уколико је јавни одн. државни тужилац у законом одређеном року од 30 дана од дана достављања одлуке о одлагању извршења изјавио најављено ванредно правно средство и о томе обавестио извршни суд, извршни суд је дужан да донесе решење о прекиду извршног поступка.

Прекид извршног поступка траје све до доношења одлуке о ванредном правном средству јавног одн. државног тужиоца.

10. У стадијуму спровођења извршења до прекида поступка по одлуци суда долази и на предлог јавног одн. државног тужиоца.

Јавни одн. државни тужилац је посебним прописима овлашћен да захтева од надлежног извршног суда да донесе одлуку о прекиду извршног поступка за који је сазнао да је у фази спровођења извршења уколико је већ изјавио ванредни правни лек против правноснажне извршне исправе.

На предлог јавног одн. државног тужиоца, који он подноси извршном суду (и помоћном органу који га спроводи), извршни суд доноси решење о прекиду поступка. Извршни суд одлучује да прекид траје све док се не оконча поступак за контролу законитости одлуке по ванредном правном средству и донесе одлука о изјављеном ванредном правном средству које је, као странка, изјавио јавни одн. државни тужилац.

Извршни поступак који је прекинут по одлуци суда по предлогу јавног одн. државног тужиоца, наставља се по одлуци извршног суда коју он доноси на предлог извршног повериоца уколико је државни орган који

одлучује у поступку за контролу законитости одбио захтев јавног одн. државног тужиоца у његовом захтеву за заштиту законитости.

11. Низом одредаба ЗИП предвиђено је да извршни суд у току извршног поступка може да застане са поступком да би сачекао да настану одређена фактичка или правна стања која омогућавају даље несметано одвијање поступка. До застајања са поступком може да дође и у стадијуму дозволе и у стадијуму спровођења извршења.

До застајања са поступком може да дође из различитих разлога, како разлога који су изричito предвиђени законом, тако и кад је то, по природи ствари, неопходно и нужно.

Пре свега, до застајања са поступком мора да дође кад се чека да наступи правноснажност решења о извршењу које је одређено на основу веродостојне исправе да би се потом предузеле одговарајуће извршне радње у циљу намирења намирења извршног повериоца.

Поред тога, до застајања са поступком мора да дође и кад извршни суд упути странку на парницу и то пре но што донесе решење о прекиду поступка ради решавања претходног питања које се јавило у току поступка извршења. Уколико је извршни суд странку или другог учесника упутио на парницу или други поступак, у извршном поступку нужно долази до застајања са поступком све док странка или учесник који су упућени на парницу не обавесте извршни суд да су покренули одговарајући поступак.

Кад странка која је била упућена на парницу обавести извршни суд да је испунила његов налог и покренула поступак на који је била упућена, престали су разлози за застајање са поступком и извршни суд доноси одлуку о прекиду поступка.

У тексту ЗИП-а, међутим, редактор је употребио погрешан технички термин јер, уместо о застајању и прекиду, говори о одлагању извршења. Међутим, до одлагања извршења, по изричitoј законској дикцији, може да дође само на предлог повериоца. Овај правно-технички недостатак само показује манир редактора законског текста да небрижљиво редигују норме и да стварају потребу за интерпретацијом и кад јој, по правилу, нема места.

Исто тако, до застајања са поступком мора да дође и кад се извршење спроводи на средствима на рачуну дужника. У том случају, носилац платног промета, као помоћни орган суда, мора да застане са извршењем кад извршни поверилац то изричito затражи јер има намеру да повуче свој предлог. Застајање са извршењем траје све док извршни поверилац не поднесе доказ да је пред судом изјавио да одустаје од захтева за извршење и да је повукао свој предлог.

12. До застајања са поступком може да дође и из разлога који нису изричito предвиђени законом.

Редовно, до застајања са поступком долази ако постоје разлози за искључење или за изузеће судије или службеног лица. У том случају, по природи ствари мора да дође до застајања са поступком иако тај разлог није изричito предвиђен законом. Без обзира што овај разлог за застајање са поступком није изричito предвиђен у закону, разумљиво је да он изазива овај вид привременог обустављања извршног поступка. Застајање са поступком траје у овој ситуацији све док се не донесе одлука о искључењу или изузећу у инцидентном адхезионом поступку који је интерполиран у пендетни извршни поступак. У поступку за изузеће, који се интерполира у текући извршни поступак, сходно се примењују правила парничне процедуре којима је регулисано искључење и изузеће судије или других лица јер ЗИП не садржи правила о томе.

До застајања са поступком, по природи ствари, долази и кад је странка у току спровођења извршења изјавила приговор ради отклањања неправилности у спровођењу извршења²¹, пошто се поступак по овом атипичном правном средству у извршном поступку интерполира у поступак извршења.

Исто тако, до застајања са поступком долази и кад је суд, на предлог јавног одн. државног тужиоца, који је, као учесник у извршном поступку, тражио одлагање извршења да би изјавио ванредни правни лек против правноснажне одлуке на основу које је покренут извршни поступак и најавио изјављивање захтева за заштиту законитости, донео одлуку о одлагању извршења. Извршни суд ће у том случају застати са

²¹ Детаљно о томе: Станковић, Г. - Приговор ради отклањања неправилности у спровођењу извршења, Зборник "Нови Закон о извршном поступку", Ниш, 2001, стр. 65.

поступком све док јавни одн. државни тужилац не изјави најављени правни лек или док безуспешно не истекне рок који му је остављен да изјави правни лек. Заставање ће трајати најдуже 30 дана од дана достављања одлуке о одлагању извршења јавном одн. државном тужиоцу који у том року треба да изјави најављено ванредно правно средство.

За случај да јавни одн. државни тужилац у том року не изјави најављени правни лек, наставља се извршни поступак. Ако јавни одн. државни тужилац изјави правни лек, извршни суд доноси решење о прекиду поступка по одлуци суда и прекид извршног поступка траје све док се не оконча поступак по ванредном правном средству у парничном поступку и извршни поверилац предложи настављање поступка.

До заставања са поступком у току спровођења извршења фактички долази и у свим оним ситуацијама у којима процесна делатност извршног суда зависи од тога да ли ће странка предузети одређену извршну радњу на коју има право по закону или ће евентуално њена радња изостати одн. кад странка има алтернативна процесна овлашћења. Нпр. у поступку спровођења извршења ради предаје покретних ствари може се догодити да оне не буду пронађене ни код извршног дужника ни код трећег лица. У том случају поверилац има право да предложи да суд процени вредност ствари и решењем одреди да му извршни дужник у одређеном року исплати износ те вредности. Ако поверилац у року од 3 дана од дана кад је обавештен да ствари нису нађене не стави предлог да му извршни дужник исплати вредност покретних ствари, суд је дужан да донесе решење о обустављању извршења. Поред тога, извршни поверилац има право и да предложи да извршни суд донесе решење о спровођењу извршења којим ће суд овластити извршног повериоца да покретне ствари набави на другој страни о трошку извршног дужника. Ако извршни поверилац не учини такав предлог у року од 3 дана од дана кад је обавештен да ствари нису нађене, извршни суд има право да обустави извршење (осим кад је извршни поверилац благовремено ставио и предлог да му извршни дужник исплати вредност покретних ствари одн. ако је кумулирао ова захтева). Извршни суд застаје са поступком пошто извршном повериоцу пошаље обавештење да покретне ствари нису пронађене ни код извршног дужника, ни код трећег лица јер од процесног понашања извршног повериоца зависи коју ће одлуку донети извршни суд.

13. Специфичан случај застајања са извршењем настаје као последица поступка пред једним државним органом - уставним судом. Савезни уставни суд је овлашћен да у току поступка за оцену уставности и законитости "обустави извршење" појединачног акта који је донет на основу правне чија се уставност одн. законитост оцењује ако би извршењем тог појединачног акта наступиле неотклоњиве штетне последице²² или ако је поводом тог појединачног акта поднета уставна жалба²³. Привремено обустављање извршног поступка траје све до окончања поступка пред уставним судом.

У литератури постоји мишљење да се у конкретном случају ради о одлагању извршења²⁴. Сматра се да су у уставним одредбама употребљени неадекватни термини и да се, пошто је у питању привремено обустављање извршног поступка, до окончања поступка пред уставним судом, ради о одлагању извршења.

Тачно је да су у уставним одредбама употребљени неадекватни термини јер редактори нису имали у виду институте и техничке термине извршне процедуре. Међутим, сматрам да се у конкретном случају не ради о одлагању извршења јер је оно, као што је познато, последица страначке диспозиције. Одлагање извршења настаје редовно на предлог извршног повериоца који он упућује извршном суду и који о њему одлучује. Привремено обустављање извршног поступка до окончања поступка пред уставним судом није последица диспозиције извршног повериоца, нити је то у његовом интересу.

С друге стране, привремено обустављање извршног поступка до окончања поступка пред уставним судом није ни прекид извршног поступка због решавања предходног питања по одлуци суда јер је одлуку да се застане са извршењем донео уставни суд а не извршни суд. За извршни суд појединачни акт, који је одлуком уставног суда "обустављен од извршења", је перфектна извршна исправа. Проблем уставности и законитости појединачног акта нема карактер предходног питања за извршни суд јер га нико од учесника није поставио у поступку.

²² Чл. 132. Устава СРЈ из 1992.г.

²³ Видети: Николић, П. - Уставно право, Београд, 1994, стр.316.

²⁴ Трива, С. - Белајец, В. - Дика, М. - op.cit, стр. 235.

Привремено обустављање извршног поступка до окончања поступка пред уставним судом може једино да буде, по својој правној природи, застајање са извршењем јер се чека исход поступка пред уставним судом. Оно ће трајати све док уставни суд не донесе своју одлуку.

14. Одлагање извршења²⁵ је посебан облик привременог обустављања извршног поступка до кога долази из законом предвиђених разлога на захтев извршног повериоца. Извршни поверилац има право да тражи одлагање извршења ради заштите сопствених интереса.

Према одредбама ЗИП из 1978.г. одлагање извршења могли су да траже, поред извршног повериоца, и извршни дужник, треће лице и јавни одн. државни тужилац. У пракси је овај институт врло често коришћен али и злоупотребљаван што је доводило до знатног одуго-влачења извршног поступка. Због тога је законодавац, у настојању да убрза извршење и намирење извршног повериоца, приликом реформе извршне судске процедуре, сузио круг овлашћених субјеката који имају право да траже одлагање, и разуме се, сузио круг разлога који изазивају овај вид привременог обустављања извршног поступка.

Предлог за одлагање извршења је диспозитивна процесна радња извршног повериоца који тражи да се одложи почетак спровођења извршења и на тај начин накнадно пружа могућност извршном дужнику да евентуално добровољно испуни дуговану чинидбу. С друге стране, одлагањем извршења, извршни поверилац спречава да га евентуално погоди застарелост потраживања или неуспешно окончање поступка извршења јер се по протеку времена за које је одложено извршење извршни поступак регуларно наставља.

Одлагање извршења може да утиче на ток и исход извршног поступка јер постоји потенцијална могућност да се извршење касније евентуално дефинитивно обустави.

15. Одлагање извршења треба разликовати од одлагања у предузимању појединих радњи у спровођењу извршења, кад се предузимање једне одређене радње у току спровођења извршења одлаже за неки други тренутак из оправданих разлога. Нпр. истек радног времена, следећег

²⁵ Детаљно о томе: Мандић, Љ. - Одлагање извршења, Зборник радова "Нови Закон о извршном поступку", Ниш, 2001, стр. 81; Петровић, З. - Одлагање извршења, Зборник радова "Двадесет година Закона о извршном поступку", Ниш, 1999, стр. 90.

дана суд не ради, време државног или другог празника, неуспех извршења у једном дану јер извршни дужник није нађен у стану, није могао да буде одређен секвестар, попис није окончан итд. Радње које су одложене због настајања неког оправданог разлога извршавају се доцније.

16. Одлагање извршења може да предложи, поред извршног повериоца, и јавни одн. државни тужилац као учесник.

Одлагање извршења на предлог извршног повериоца регулисано је одредбама ЗИП-а. По овим правилима се поступа и кад одлагање извршења тражи јавни одн. државни тужилац који је имао процесни положај странке или умешача у јавном интересу у парничном поступку и који, као извршни поверилац тј. као странка у функционалном смислу, покреће извршни поступак.

Одлагање извршења на предлог јавног одн. државног тужиоца, као учесника, регулисано је прописима организационог процесног права Посебно право да траже одлагање извршења имају републички јавни одн. државни тужилац и Савезни државни тужилац кад сматрају да постоје разлози да изјаве ванредно правно средство против правноснажне извршне исправе и кад најављују извршном суду да ће изјавити ванредно правно средство на чије су изјављивање овлашћени.

17. Одлагање извршења одређује извршни суд решењем на предлог извршног повериоца.

Извршни поверилац има право да затражи одлагање извршења само ако спровођење извршења није започело, што значи пошто је донесено решење о извршењу. Извршни поверилац може да тражи потпуно или делимично одлагање извршења.

Извршни поверилац није дужан да у предлогу за одлагање извршења наведе разлоге због којих тражи одлагање извршења. Међутим, он је дужан да у предлогу прецизира време за које тражи одлагање извршења јер се оно не може одложити на неодређено време²⁶. Ако је законом предвиђено да се извршење има тражити у одређеном року²⁷, извршни

²⁶ Тако и Старовић, Б. - оп.сит, стр. 229.

²⁷ Нпр. извршење решења донесеног у поступку због сметања државине, извршење пресуде о враћању запосленог на рад.

поверилац треба да поднесе предлог за одлагање извршења само у том року. Посебним правилима о року до кога се може тражити одлагање извршења у оним стварима у којима извршење треба посебно хитно спровести због природе извршних ствари и правозаштитне потребе у питању, представља једно од законских ограничења диспозицији извршног повериоца да изазове привремено обустављање извршног поступка.

Пошто је донесено решење о извршењу, а спровођење извршења још није започело, извршни поверилац има ексклузивно право да тражи одлагање извршења и у том случају није потребно изјашњавање извршног дужника јер се он не може противити одлагању извршења.

Међутим, ако је извршни поверилац затражио одлагање извршења пошто је спровођење извршење започело, а оно је започело предузимањем прве извршне радње, извршни дужник има право да се изјасни о одлагању извршења и може се противити одлагању извршења јер је могућно да има правни интерес да се извршни поступак спроведе.

Уколико се извршни дужник противи одлагању извршења²⁸, суд је овлашћен да одбије предлог повериоца за одлагање. Кад се извршни дужник не противи или се о предлогу за одлагање не изјасни, суд може да донесе решење и да одложи извршење.

18. О предлогу за одлагање извршења суд одлучује решењем. Иако је предлог за одлагање извршења диспозитивна радња извршног повериоца, она аутоматски не производи дејство - не доводи до одлагања извршења. Извршни суд може да усвоји или да одбије предлог извршног повериоца.

Уколико суд усвоји предлог извршног повериоца, он одлаже извршење за време које је извршни поверилац одредио. Ако је извршни поверилац тражио одлагање у случају у коме је законом предвиђено да се извршење има тражити у одређеном року (нпр. сметање државине), извршење се не може одложити за време дуже од тог рока.

²⁸ Проф. Стјорнић сматра да се извршни дужник може противити одлагању извршења и само делимично, уколико се противи само дужини трајања одлагања. У том случају суд би, пошто се изјасни извршни поверилац, суд може да одлучи да одложи извршење. Детаљно: Стјорнић, Б. - ор.сн, стр. 229.

Решење донесено поводом предлога за одлагање извршења извршни суд доставља странкама по правилима о едикталном достављању. Достављање се врши преко огласне табле суда с обзиром да решење о одлагању извршења нема карактер решења о извршењу.

19. Против одлуке суда донесене поводом предлога за одлагање извршења странке имају право да изјаве приговор. Рок за изјављивање приговора почиње да тече од дана кад је решење о одлагању истакнуто на огласној табли суда.

Извршни поверилац који сматра да је извршни суд незаконито одбио његов предлог или да није усвојио његов предлог о времену за које је одлагање одређено, има право да изјави приговор. Извршни дужник може да изјави приговор уколико сматра да нису били испуњени услови за одлагање извршења и ако се противио одлагању извршења.

20. Одлагање извршења почиње од дана када буде донето решење којим је усвојен предлог извршног повериоца одн. кад је, у поступку по приговору извршног повериоца, усвојен приговор и одлучено о одлагању извршења.

Одложено извршење суд наставља по службеној дужности кад истекне време на које је било одложено.

Одложено извршење се може наставити и пре истека времена на које је одређено уколико то предложи извршни поверилац.

21. Кад јавни одн. државни тужилац нађе да има места да изјави ванредно правно средство против одлуке која представља извршну исправу или против решења о извршењу, овлашћен је, посебним прописима, да тражи одлагање извршења уколико сматра да би извршењем одлуке коју побија или намерава да побија наступиле неуклоњиве штетне последице.

22. Савезним прописима о државном тужилаштву предвиђено је да Савезни државни тужилац може да подигне захтев да се одложи извршење кад сматра да постоји разлог за изјављивање ванредних правних средстава против правноснажне одлуке која представља извршну исправу или против самог решења о извршењу. Савезни државни

тужилац има ово процесно овлашћење због повреде савезног закона или међународног уговора уколико би извршењем те одлуке могле наступити неотклоњиве штетне последице.

Савезни прописи којима се регулишу овлашћења војног тужилаштва предвиђају да исто овлашћење у погледу привременог обустављања извршног поступка има и војни тужилац.

23. Републичким прописи о тужилаштву на идентичан начин регулишу овлашћења јавног одн. државног тужиоца у погледу одлагања извршења и привременог обустављања извршног поступка у оквиру његове надлежности и овлашћења за изјављивање ванредних правних средстава.

24. Законом о извршном поступку (2000. г.) изричito је предвиђено да се одредбе других закона које се односе на захтев за привременим обустављањем извршног поступка, неће примењивати у извршном поступку. На тај начин одредбама овог савезног процесног закона, којим се регулише материја извршења, била су укинута посебна процесна овлашћења јавном одн. државном тужиоцу предвиђена посебним савезним и републичким (материјалноправним) законима из домена правосудног организационог права по којима је овај државни орган био овлашћен да тражи одлагање извршења уколико има намеру да изјави ванредно правно средство против правноснажне одлуке на основу које је дозвољено извршење одн. против правноснажног решења о извршењу. Одредбама овог савезног закона који регулише извршну судску процедуру било је укинуто овлашћење јавног одн. државног тужиоца да као учесник захтева одлагање извршења код надлежног извршног суда.

25. Нови републички прописи РС о јавном тужилаштву (који су ступили на снагу 1. јануара 2002. г.) предвиђају могућност да јавни тужилац као учесник у извршном поступку захтева одлагање и прекид извршења.

Одредбе чл. 17. и 18. Закона о јавном тужилаштву РС којима је дато овлашћење јавном тужиоцу да тражи привремено обустављање извршног поступка док се не одлучи поводом ванредног правног средства на чије је изјављивање овлашћен изазивају сумњу у њихову уставност.

26. Према Уставу СРЈ, функционално процесно право спада у законо-давну компетенцију савезног законодавца који је овлашћен да уређује све поступке за пружање правне заштите. Легислативна компетенција у погледу организационог процесног права којим се уређује право-судни систем подељена је, према важећем Уставу, на одговарајући начин између Федерације и држава-чланица.

Овлашћење јавног тужиоца да захтева привремено обустављање извршног поступка представља његово процесно овлашћење које несумњиво спада у домен функционалног процесног права, без обзира што је републички законодавац одредбе о овим процесним овлашћењима јавног тужиоца сместио у оквиру оног дела законског текста којим је регулисао надлежност овог државног органа.

27. У поступку за одлагање извршења који јавни одн. државни тужилац покреће код надлежног извршног суда као учесник са посебним овлашћењима, јавни одн. државни тужилац има процесни положај учесника јер је субјект у поступку који се разликује од извршног повериоца и извршног дужника а који у поступку остварује одређени јавни интерес.

Предлог који садржи захтев за привременим одлагањем извршног поступка или извршења подноси се извршном суду који је надлежан да дозволи извршење, који је дозволио извршење или који спроводи извршење.

Ако захтев јавног тужиоца за одлагање извршења буде усвојен, суд доноси решење о одлагању извршења којим одређује да одлагање извршења траје до доношења одлуке о ванредном правном средству.

Уколико јавни тужилац у току од тридесет дана од пријёма одлуке о одлагању извршења не изјави ванредно правно средство, одлука о привременом обустављању извршења аутоматски престаје да важи.

Поред тога што покреће поступак за одлагање извршења који се интерполира у пендетни извршни поступак у коме се одлучује о његовом захтеву за одлагање извршења, јавни одн. државни тужилац има право да користи и сва правна средства која су предвиђена правилима судске извршне процедуре за контролу законитости против одлука којима извршни суд одлучује о његовом захтеву за одлагање извршења.

Prof. Dr. Gordana Stankovic, LLD
Full Professor

PROVISIONAL SUSPENSION OF EXECUTORY PROCEEDINGS

Summary

In this paper the author analyses the forms of provisional suspension of executory proceedings. The legislator has regulated these institutes by employing various legal acts and different legislative techniques. Therefore, in judicature it is necessary to allow for creative interpretation of these rules of procedure, particularly in cases when the rules of litigation procedure should be appropriately applied due to a legal gap in procedural law. The author has analyzed the dismissal, discontinuation and deferral of executory proceedings, drawing on the flaws in their legal regulation and the issues resulting from certain technical legal solutions, or legal and political objectives which the legislator intended to put into effect in the field of executory judicial procedure.

Key words: *executory proceedings, dismissal, discontinuation, deferral, provisional suspension of executory proceedings, executory judicial procedure.*

